2577 - Misvak Hususunda Sünnet

Soru

Misvak Nedir? Kullanılmasının Hükmü Nedir? Hangi Vakitlerde Kullanılır? Misvakın Özellikleri Nedir ve Kullanım Şekli Nasıldır? Limon Aromalı Misvak Normal Misvak Hükmünde midir?

Detaylı cevap

Allah’a hamd olsun.

Ağız ve diş temizliği anlamına gelen misvak/sivak hakkında şöyle bir hadis rivayet edilmiştir:

Aişe r.a’dan rivayet edildiği gibi Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem şöyle demiştir: “*Misvak,* ağzı temizler ve *yüce Allah*'ı hoşnut eder.” (Muallak Buhari, Ahmed 647, Nesai 50/1, el İrva 1/105)

Kullanımı müekked bir sünnet olduğuna dair hadis ise şöyledir: Ebu Hureyre r.a’dan rivayet edildiğine göre Nebi s.a.v şöyle dedi: "Eğer ümmetime güçlük vermeyeceğimi bilseydim, her namazda misvak kullanmalarını emrederdim." (Buhari 2/299, Muslim 1/151) Başka bir rivayette: “Her abdestte…”

İmam Nevevi r.h, misvakın müstehap ve sünnet olduğuna dair görüşüne itibar edilenlerin bu konuda icma ettiklerini aktarmıştır. Selef alimlerinden İmam İshak b. Rahaveyh’in misvak kullanımının vacip olduğunu savunması bu konunun ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

Misvak kullanımının müstehap olduğu vakitler:

Gece- gündüz ve günün her zamanında müstehaptır. Nitekim yukarıda zikredilen “Misvak ağzı temizler ve yüce Allah'ı hoşnut eder.” sözü genel olduğu için tüm zamanları kapsar. Bununla birlikte alimler bazı vakitlerde daha müstehap olduğunu söylemişlerdir. Bu vakitlerin bazıları şöyledir:

1-Abdest Alırken ve Namaz Kılarken

Zira Nebi s.a.v şöyle demiştir: “Eğer ümmetime güçlük vermeyeceğini bilseydim, her namaz için misvak kullanmalarını emrederdim.”

2-Kişi Eve Girdiğinde, Ailesiyle Karşılaşmadan Önce

Nitekim Aişe r.a’ya şöyle soruldu: “Nebi s.a.v eve girdiğinde ilk yaptığı şey neydi?” Şöyle dedi: “Evine girdiğinde ilk önce misvak kullanırdı.” (Muslim 1/220)

3-Uykudan Uyanınca

Huzeyfe b. El Yeman r.a şöyle dedi: “Nebi s.a.v gece kalktığında ağzını misvakla ovalar ve temizlerdi.” (Buhari 1/98, Muslim 1/220)

4-İster kötü kokulu bir yiyecek sonrası, ister uzun süre aç ve susuz kaldığı için ağzı kötü koktuğunda durumda olsun kullanmak sünnettir. çünkü sonuçta misvak ağız temizleme aracıdır.

5-Mescide Girildiğinde

Çünkü bu davranış Allah’ın emrettiği süslenmeyi tamamlar. Yüce Allah şöyle dedi: “Ey Âdemoğulları! Her mescitte ziynetinizi takının (güzel ve temiz giyinin). Yiyin için fakat israf etmeyin. Çünkü O, israf edenleri sevmez.” (Araf 31) Çünkü mescide melekler ve namaz kılanlar bulunmaktadır. Onlar rahatsız edilmemiş olur.

6-Kur’an Tilaveti ve Zikir Ortamlarında

Çünkü böyle durumlarda melekler hazır bulunur.

Oruçlunun Misvak Kullanması

İlim ehlinin ittifak ettiğine göre oruçlunun gündüzün ilk vaktinde misvak kullanmasında sakınca yoktur. Ancak bazı alimlere göre öğleden sonra kullanılması mekruhtur. Tercihli görüşe göre delillerin genel ifadesi itibarıyla oruçluya da her vakitte sünnettir. Çünkü Nebi s.a.v bir vakti diğer

vakitten istisna etmediğine göre genel ifade, genel kullanım için geçerli olur. Ali b. Ebu Talib r.a'dan rivayetle Nebi s.a.v şöyle demiştir: "Oruç tuttuğunuzda gündüz misvak kullanın ancak akşam kullanmayın" hadisi zayıftır. İbn Hacer, el Telhis el Hebir 1/62'de senedinin zayıf olduğunu belirtmiştir. Sonuç olarak bu hadis kesin olarak sabit değildir. "Oruçlunun ağız kokusu Allah katında misk kokusundan daha hoştur." (Buhari 29/2, Muslim 806/2) hadisine ise şöyle cevap verilmiştir: Misvak, oruçlunun ağız kokusu gidermez. Çünkü ağız kokusunun sebebi midenin boşluğudur. Bu koku, şayet kişi sahura kalkmazsa sabah da oluşabilir. Ancak bütün alimler sabah kullanımının caiz olduğuna dair ittifak etmiştir. Böylece anlaşılıyor ki oruçluya da gündüzün başında ve sonunda misvak müstehaptır.

Misvak İçin Kullanılacak Ağaç

Alimlerin ittifakına göre misvak için kullanılacak en faziletli ağaç, Erak ağacıdır. Zira içinde hoş tadı ve kokusu bulunmaktadır. Ayrıca diş arasında biriken yiyecek artıklarını temizler. Abdullah b. Mesud r.a şöyle dedi: Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem'e Erak ağacından misvak keserdim. (Ahmed 3991, el İrvak 1/104)

Şayet erak ağacı bulunmazsa alimlerin müstehap gördükleri diğer alternatif ise hurma ağacı yaprakları, sonraki alternatif ise zeytin ağacıdır. Bu konuda hadis rivayet edilir fakat sahih değildir. Doğrusu; zararı olmayan, temizleyici özelliğe sahip, diş arasına takılanları gideren herhangi bir ağaç misvak olarak kullanılabilir. Ayrıca zamanımızda bulunan diş fırçasını da kullanmak faydalıdır.

Misvak Olarak Kullanımı Uygun Olmayanlar:

Alimler, zehirli olan veya tahir/temiz olmayan ağaçları kullanmanın haram olduğunu savunurlar. Ayrıca diş etini kanatan, zarar veren veya hastalık oluşturan her türlü misvak/fırça mekruhtur.

İdeal Misvakın Özellikleri:

Fıkıh alimleri misvakın orta kalınlıkta ve uzunlukta, düğümsüz, temizleyici olması ve kolay bükülecek şekilde yaş olmaması gerektiğini zikretmişlerdir. Ayrıca ağzı yaralayacak veya ağızda parçalanacak şekilde kuru olmamalıdır. Şüphesiz bu özellikler mükemmellik açısından söylenir,

aksi takdirde misvak ile ilgili deliller bir misvakı diğerinden farklı kılmamıştır. Dolayısıyla şeriatın amaçladığı ve teşvik ettiği hedefe yönelik kullanılan her türlü misvak veya diş fırçası caizdir.

Misvak Kullanım Şekli:

Fıkıh alimleri, misvakın sağ elle mi yoksa sol elle mi tutulacağı konusunda ihtilaf etmişlerdir.

Çoğunlukta olan bir grup, Aişe r.a hadisinin genel manasına dayanarak sağ elle kullanmanın daha faziletli olduğunu savunmuş ve şöyle demiştir: “Âişe r.a şöyle dedi: "Rasûlullah s.a.v; temizlenmeye, taranmaya, ayakkabısını giymeye varıncaya kadar her işe sağdan başlamayı pek severdi." (Buhari, Muslim) Misvak, yüce Allah’a itaat ve ibadet olduğundan dolayı sol el ile yapılmamalıdır.

Başka bir grup alim, zararlı ve hoş olmayan şeylerin giderilmesine yönelik kullanıldığı için sol el ile kullanılmasını doğru görürler. İmam Ahmed’in mezhebi bu yönde olup Şeyhülislam İbn Teymiyye r.h tarafından seçilmiş olan görüştür.

Bazı alimler, şöyle bir detay getirmişler: Şayet kişinin amacı sünneti yerine getirmek ise sağ eliyle, zararı gidermek için kullanıyorsa sol eliyle kullanır. Tercihli görüş: Bu konuya özel bir delil rivayet edilmediğine göre konu geniştir. Her görüşün de muteber gerekçesi mevcuttur.

Fıkıh alimleri, dikey misvak kullanımı diş etlerine zarar verebileceğinden dolayı kişinin dişlerini sağ taraftan başlayarak ve yatay olarak misvakla fırçalamasını tavsiye etmişlerdir.

Alimler misvak kullanımıyla ilgili birtakım adab kuralları zikretmiştir:

- Onurlu kişiliğe aykırı olduğu için bir grubun önünde veya kamuya açık alanlarda kullanmamak

-Misvakı kullandıktan sonra, üzerine yapışan şeylerden kurtulmak için onu yıkamak

Aişe r.a şöyle dedi: “Nebi s.a.v misvak kullanır ve misvakı yıkamam için bana verirdi, ben de onu temizler ve onu yıkadıktan sonra ona verirdim.” (Ebu Davud (1/45).

- Misvakı kirli ve tiksindirici olan her şeyden uzak tutmak

Parmakları Misvak Gibi Kullanmak:

Başka bir alternatif bulunmadığı takdirde parmakla diş fırçalamanın caizliği konusunda alimler arasında görüş ayrılığı mevcuttur. Ancak tercihli görüşe göre bu uygulama şeriatın amacına bağlı olmadığı ve temizlik oluşmadığı için sünnet değildir. Diş temizliği ve hoş koku sağlamak amacıyla kullanılan ağaç çeşitleri veya diş fırçaları, hüküm açısından misvak hükmüne ilhak edilir.

Zararlı olmadığı sürece nane, limon vb. aromalı misvak kullanılmasında bir sakınca yoktur. Ancak oruçlunun, oruç esnasında aroma içeren her şeyi kullanmaktan kaçınması ve kendisini doğal misvak ile sınırlaması gerekir.

En doğrusunu Yüce Allah bilir...

Kaynaklar: Lisan el-Arab (savaka), el-Mecmu', el-Nevevî (1/269), Nihayat el-Muhtac, el-Ramli (1/162), Haşiyat İbn Abidin (1/78), Nayl al -Avtār, el-Şevkani (1/24), el-Muğni, İbn Kudame (1/78), el Futuhat el Rabbaniye ala Ezkar el Nevevi, İbn Allan (3/256) Al-Şarh Al-Mumti', Şeyh İbn Useymin (1/137).